

โซเชี่ยลมีเดียกับการเคลื่อนไหวทางสังคม : กรณีศึกษา กิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564

**Social Media and Social Movement: A Case Study of Car-Mob Activity in the Northern Area
of Thailand 2564 B.E.**

ณัฐพล ดีโต

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, Nuttapon.deeto@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องโซเชี่ยลมีเดียกับการเคลื่อนไหวทางสังคม กรณีศึกษา กิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ.2564 (2) เพื่อศึกษาการสร้างพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ.2564 บนเฟซบุ๊ก (3) เพื่อศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชี่ยลมีเดียจากการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม

โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์แบบแก่นสาระและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคล โดยงานวิจัยนี้ใช้แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางการเมืองของ เทรเวอร์ สมิท มาวิเคราะห์ข้อมูลประกอบกับแนวคิดการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเข้ามาเป็นกรอบวิเคราะห์

ผลการศึกษาถึงลักษณะของการสื่อสารของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมพบว่ากลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นใช้โซเชี่ยลมีเดียในการสื่อสารแนวทางการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบขึ้น โดยมีการใช้รูปภาพเชิงเสียดสี และใช้การถ่ายทอดสดเข้าร่วมในการนำเสนอข้อมูล รวมถึงมีการนำวิดีโอจากกลุ่มแกนนำที่สำคัญมาร่วมเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีการนำเสนอข้อมูล และแต่ละเพจของกลุ่มเคลื่อนไหวเองก็มีการโพสต์ข้อความโดยใช้ภาษาที่สั้นและกระชับรวมถึงนำเสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐ

ในขณะที่ประเด็นเรื่องของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กนั้นพบว่าพื้นที่ทางการเมืองบนเฟซบุ๊กนั้นสามารถสร้างขึ้นมาได้ภายใต้องค์ประกอบของโครงสร้างสามชั้นทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้คน กฎเกณฑ์ และสถานที่ โดยผู้คนนั้นคือ ผู้ใช้งานโซเชี่ยลมีเดีย โดยมีกฎเกณฑ์นั้นคือกฎที่ถูกตั้งขึ้นมานับรทัดฐานของการเคลื่อนไหวและกฎบนแพลตฟอร์มการใช้งาน หรืออาจนิยามได้ถึงกฎเกณฑ์ในการเข้ามามีส่วนร่วม ในขณะที่สถานที่นั้นกล่าวคือพื้นที่บนโซเชี่ยลมีเดียซึ่งอาจเป็นเพจบนเฟซบุ๊กก็ได้ ซึ่ง 3 ปัจจัยนี้นั้นถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองบนโลกออนไลน์

ผลการศึกษาการศึกษาลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชี่ยลมีเดียจากการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม พบว่าในประเด็นดังกล่าวกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีลักษณะของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นตามทัศนะของ เทรเวอร์ สมิท แต่ทว่าพื้นที่ทางการเมืองดังกล่าวนั้น โดยเฉพาะการรวมตัวกันของปัจเจกชนบนพื้นที่ออนไลน์ซึ่งนำไปสู่การพูดคุยกันทางการเมืองซึ่งถือได้ว่ามีลักษณะของการสร้างบรรยากาศและสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดอันเนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมบนพื้นที่เฟซบุ๊กนั้น โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนทางความระหว่งกัน แต่ทว่ากลุ่ม

บนพื้นที่เฟซบุ๊กนั้น ไม่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดตายตัวทำให้การสร้างพื้นที่ทางการเมืองดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างสามชั้นทางการเมืองเท่านั้น อันประกอบไปด้วย การรวมตัวและพูดคุยทำกิจกรรม และพื้นที่คือเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม ในขณะที่เรื่องของกฎเกณฑ์นั้นไม่อาจสรุปได้ว่าการตั้งกฎขึ้นในการร่วมแสดงความคิดเห็นบนกลุ่มหรือไม่ อีกทั้งประเด็นเรื่องของการใช้นามแฝงเอง ซึ่งหากพิจารณาถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มเคลื่อนไหวเองก็มีลักษณะของการเคลื่อนไหวที่อาจสร้างผลกระทบต่อคนจำนวนมาก การใช้เพจเป็นตัวกลางในการสื่อสารและเคลื่อนไหวต่อกิจกรรมนั้นหากอธิบายตามทัศนของ เทรเวอร์ สมิธ อาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะของการพยายามสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการพูดคุยทางการเมืองโดยปิดบังตัวตน ซึ่งทำให้ปราศจากอคติในการแสดงความคิดเห็นบนเพจเฟซบุ๊ก อีกทั้งในเรื่องของประเด็นเรื่องของความขัดแย้งเองนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นมองว่าการนำเสนอของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีลักษณะของการนำเสนอข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียว ซึ่งมีลักษณะของการชี้นำซึ่งอาจนำไปสู่ปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้ติดตามและผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหว

คำสำคัญ: กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โซเชียลมีเดีย พื้นที่สาธารณะ พื้นที่ทางการเมือง คาร์ม็อบ

ABSTRACT

This research on Online social movement: a case study of Car Mob activity in the Northern of Thailand 2021 aimed to study the communication on Facebook of the social movement groups in holding Car Mob Rally Event in Northern region in 2021, to study the creation of political space on Facebook of the social movement groups in holding Car Mob Rally Event in Northern region in 2021, and to study the characteristics of the political space on social media through social movements.

This qualitative research was conducted using thematic analysis and in-depth interviews with individual sample groups. This study employed Trevor Smith's concept of political space to analyze the data together with the concept of communication on social networks and political participation as a framework for analysis.

The results of the study of communication characteristics of social movement groups revealed that the social movement groups used social media to communicate their activities, especially Car Mob Rally Event with satirical illustrations and used live broadcast for presenting the information, as well as used videos from important leadership groups to invite those who were interested to participate in the event by presenting information, and each movement groups' Facebook page posted messages with short, concise language and presented their claims against the government.

In terms of the creation of a political space on Facebook, it was found that a political space on Facebook could be created under the elements of a three-tiered political structure comprising people, rules and places. People referred to social media users; rules referred to the rules established on the basis of movement and rules of the use of platforms, or it may be defined as rules for participation, whereas places were social media space which could be a Facebook page. These three factors were considered as important components of construction of a political space in the online world.

According to the characteristics of the political space on social media from social movements, the results discovered that social movement groups created political space based on the concept of Trevor Smith; however, those political spaces, especially the gathering of individuals in the online space, contributed to political talks, which were definitely regarded as the construction of political atmosphere and political space on Facebook page of the social movement groups owing to the participation on Facebook area, especially the opinions leading to the exchange of ideas between each other. Nonetheless, groups on Facebook space did not have specific rules, making the creation of those political spaces only consistent with the concept of a three-tiered political structure, including gathering and discussing and doing activities. The areas were Facebook pages of social movement groups. Regarding the rules, it could not be concluded whether there were rules for commenting on a group; besides, as to using a pseudonym, the movement of movement groups could affect a large number of people. According to Trevor Smith, the use of Facebook page as a medium for communication and movement of activities was an attempt to create an atmosphere conducive to political dialogue with anonymity, which made it free from bias in expressing opinions on a Facebook page. As for the conflict, the respondents thought that the presentation of the social movement groups was a one-way presentation of information, which may lead to the Echo Chamber phenomenon resulting in conflicts between followers and participants who expressed their opinions on Facebook of movement groups.

Keywords: Social Movement Process, Social Media, Public Sphere, Political Space, Car Mob Rally

1. บทนำ

ในปัจจุบันหลังนั้นพบว่ามี การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใช้ช่องทางอย่างสื่อโซเชียลมีเดียเข้ามาในการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ใช้สื่ออย่างทวิตเตอร์เข้ามาในการระดมคนเข้าทำกิจกรรมหรือเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ ซึ่งจากการเคลื่อนไหวดังกล่าวของกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างนักเรียนและนักศึกษาที่ออกมาเคลื่อนไหวบนพื้นที่เสมือนอย่างบนสื่อโซเชียลมีเดียกลายเป็นว่าเกิดสิ่งๆ ที่เรียกว่าวัฒนธรรมแนวใหม่ขึ้นกลายเป็นกระบวนการวัฒนธรรมสังคมออนไลน์ขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะสื่ออย่างเช่นเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นหนึ่งในสื่อออนไลน์ที่คนไทยนิยมใช้ กลายเป็นสื่อออนไลน์ที่ก่อเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแบบเดียวกันและรวมตัวกันแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น เพื่อเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน ทำให้สื่อสังคมออนไลน์นั้นกลายเป็นสื่อที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในยุคนี้ อีกทั้งยังเป็นอีกหนึ่งสื่อที่สำคัญที่ท้าทายต่อสื่อกระแสหลักภายใต้การที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารได้ทำให้ ทุกคนสามารถเป็นผู้นำเสนอข่าวสาร ทำให้ทุกคนสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนได้อันเนื่องจากสื่ออย่างอินเทอร์เน็ตนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเหมือนสื่อกระแสหลักต่างๆ ทำให้เกิดการรวบรวมคนขึ้นมาได้อย่างง่ายดายบนพื้นที่กายภาพและสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาได้

ภายหลังการประกาศเชิญชวนทำกิจกรรมคาร์ม็อบของนายสมบัติ บุญงามอนงค์บนพื้นที่เฟซบุ๊กส่วนตัวนั่นเอง ส่งผลทำให้พื้นที่ภาคเหนือนั้นก็ได้มีการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบด้วยเช่นกัน โดยจังหวัดที่มีการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบในพื้นที่ภาคเหนือนั้นประกอบไปด้วย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่และจังหวัดเชียงใหม่โดยทั้งนี้การเคลื่อนไหวในกิจกรรมคาร์ม็อบในพื้นที่ดังกล่าวนี้ ได้มีการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างเฟซบุ๊กเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวกิจกรรมดังกล่าว โดยกลุ่มหลักที่ใช้พื้นที่ดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วย 4 กลุ่มพื้นที่

อันได้แก่ กลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน จังหวัดลำปาง กลุ่มลำพูนปลดแอก กลุ่ม Chiangrai No เผด็จการ และกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยแพร่ จังหวัดแพร่ โดยทั้ง 4 กลุ่มนั้น ได้มีการสร้างเพจขึ้นมาบนพื้นที่สาธารณะและมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้การเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบทั้งบนพื้นที่เฟซบุ๊กโดยมีการถ่ายทอดสดของการจัดกิจกรรมบนพื้นที่ท้องถิ่นซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ต่างก็มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากเช่นกัน

จากการเคลื่อนไหวในพื้นที่ภาคเหนือทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในประเด็นของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาบนโซเชียลมีเดีย อันเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีและการระบาดของโรคระบาดในปัจจุบันทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองบนพื้นที่ทางกายภาพนั้นถูกจำกัด ทำให้โซเชียลมีเดียกลายเป็นอีกหนึ่งในสถานที่ที่สามารถสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาได้ผ่านแนวคิดของเทรเวอร์ แกริสัน สมิธ (Trevor Garrison Smith) ซึ่งได้เขียนถึงการสื่อสารทางการเมืองบนโลกออนไลน์รวมถึงกระบวนการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาบนโลกอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งนำแนวคิดของ ฮาเบอร์มาส และ ฮานาน่า อารนท์ มาร่วมอธิบายถึงความเป็นไปได้ในปรากฏการณ์การสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาบนโลกออนไลน์โดยไม่จำเป็นที่พื้นที่ทางการเมืองจะสามารถถูกสร้างอยู่แต่เพียงพื้นที่ทางกายภาพแต่เพียงอย่างเดียว

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564
2. เพื่อศึกษาการสร้างพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564 บนเฟซบุ๊ก
3. เพื่อศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดียจากการดำเนินการจัดกิจกรรมจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ.2564

3. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“โซเชียลมีเดียกับการเคลื่อนไหวทางสังคม กรณีศึกษาการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564” โดยเป็นการศึกษาดังแต่ช่วง 1 สิงหาคม 2564 – 30 สิงหาคม พ.ศ. 2564 นั้นซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) โดยเก็บข้อมูลเนื้อหาการสื่อสารซึ่งรวมถึงรูปภาพและสื่อเคลื่อนไหวเพื่อใช้ในการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งสี่กลุ่มอันประกอบด้วย กลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน กลุ่มลำพูนปลดแอก กลุ่ม Chiangrai No เผด็จการ และกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยแพร่ โดยปรากฏขึ้นตามลักษณะการใช้งานของเฟซบุ๊ก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผ่านสมาชิกที่มีส่วนร่วมในเพจเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งสี่กลุ่มซึ่งกำหนดให้สมาชิกผู้ติดตามเพจกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมที่ถูกสัมภาษณ์นั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มเคลื่อนไหวกลุ่มละหนึ่งคน ซึ่งสมาชิกผู้ติดตามดังกล่าวนี้จะต้องมีลักษณะของการเข้าร่วมกับการดำเนินกิจกรรมคาร์ม็อบและการแสดงออกพร้อมกับเพจของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบ พ.ศ. 2564 โดยผู้ให้ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มเคลื่อนไหวมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์ซึ่งมาจากค่าเฉลี่ย 7 วันต่อสัปดาห์ โดยขอสงวนชื่อและนามสกุลจริงของผู้ถูกสัมภาษณ์ของทั้ง 4 คน ซึ่งเป็นสมาชิกผู้ติดตามของกลุ่มเคลื่อนไหวและใช้นามสมมุติดังนี้ คุณ

บอย ผู้ติดตามกลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน คุณกานต์ผู้ติดตามกลุ่มลำพูนปลดแอก คุณปกป้องสมาชิกผู้ติดตามกลุ่ม Chiangrai No เผด็จการ และคุณเน สมาชิกผู้ติดตามกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยแพร่ และผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการ วิจัย คือการวิเคราะห์ที่แก่นสาระ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการ หนังสือ ข่าว และเครื่องบันทึกเสียง

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมคาร์มีอบภาคเหนือ โดย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบ ภาคเหนือ พ.ศ. 2564

4.1.1 การจัดการมีอบในกรุงเทพฯสู่การใช้โซเชียลมีเดียในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบในภาคเหนือ

ภายใต้ความพยายามควบคุมการจัดกิจกรรมแฟลชม็อบของรัฐบาล โดยใช้มาตรการการจัดการ โรคโควิด 19 เพื่อไม่ให้มีการจัดกิจกรรมทางการเมือง ทำให้นายสมบัติ บุญงามอนงค์ได้เสนอให้มีการจัดกิจกรรม “สมบัติตัวร์” ขึ้นมา โดยเป็นการโพสต์ข้อความบนพื้นที่สาธารณะอย่างโซเชียลมีเดียอย่างเฟซบุ๊ก ภายหลังจากประกาศ เชิญชวนจัดกิจกรรม “สมบัติตัวร์ บีบแตรไล่ประยุทธ์” โดยสมบัติ บุญงามอนงค์ ซึ่งเป็นการจัดแฟลชม็อบในยุคโควิด โดยการมารวมตัวชุมนุมกันบนท้องถนนโดยผู้ร่วมชุมนุมนั้นต่างมารวมชุมนุมกันโดยอยู่ภายในรถของตนและร่วมขับ รถเป็นขบวนขับรถชมทำเนียบรัฐบาลพร้อมกับบีบแตรและเปิดไฟกระพริบเพื่อไล่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมี รถยนต์เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมากกว่า 500 คัน (ข่าวสด, 2564) ซึ่งภายหลังจากนายสมบัติ บุญงามอนงค์ก็ได้มีการนัด หมายในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบขึ้นอีกครั้งและได้เชิญชวนให้ผู้ร่วมอุดมการณ์ออกมาจัดกิจกรรมคาร์มีอบตั้งที่ตนทำ โดยประกาศเชิญชวนลงบนพื้นที่สาธารณะอย่างเฟซบุ๊กให้ผู้ร่วมอุดมการณ์ในต่างจังหวัดจัดกิจกรรมพร้อมๆกันกับ ตนทำให้การจัดการมีอบนั้นเกิดขึ้นในหลายๆจังหวัดอันเนื่องจากการประกาศเชิญชวนของนายสมบัติ บุญงามอนงค์

4.1.2 การใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบ ภาคเหนือ พ.ศ. 2564

ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มพิราบขาว เพื่อมวลชน กลุ่มลำพูนปลดแอก กลุ่มChiangrai No เผด็จการ และกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยแพร่ ซึ่งได้มีลักษณะ ของการสื่อสารด้วยการใช้แฮทแท็ก รูปภาพและสื่อเคลื่อนไหว เพื่อใช้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทาง การเมืองในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบ ทั้งหมด 95 ข้อความโดยแบ่งเป็นสื่อเคลื่อนไหว และ การโพสต์ข้อความ ที่เหลือ ส่วนใหญ่เป็นการแชร์ข้อความจากเพจต่างๆและการสื่อสารด้วยรูปภาพอีกทั้งยังมีอัลบั้มที่รวบรวมภาพการทำกิจกรรม เพื่อเชิญชวนให้ผู้คนเข้าไปร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของบรูซ บิมเบอร์ที่ว่าการพัฒนาของอินเทอร์เน็ตจะ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ การสร้างคอมมูนิตี้ ซึ่งก่อให้เกิดชุมชนที่สามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งทำให้ปัจเจกบุคคลนั้นสามารถรวมตัวเพื่อส่งสาร ไปยังรัฐบาลได้

กลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน มีการใช้แฮทแท็ก คาร์มีอบลำปาง เพื่อใช้ในการสื่อสารและเผยแพร่ การทำกิจกรรมเพื่อเชิญชวนให้คนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและมาเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังมีการใช้สื่อกระแส

หลักอย่างสำนักข่าวท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการกระจายข้อมูล อีกทั้งในระหว่างการจัดกิจกรรมคาร์มีอบนั้นกลุ่มพิราบ
ขาวยังได้ใช้ การถ่ายทอดสดเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมบนพื้นที่ออนไลน์ด้วยเช่นกันซึ่งบนการถ่ายทอดสด
ดังกล่าวนี้พบว่าผู้มีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิง
เห็นด้วยกับกลุ่มพิราบขาต่อการจัดกิจกรรมคาร์มีอบ

กลุ่มลำพูนปลดแอก บนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มลำพูนปลดแอกนั้นพบว่าในช่วงของการจัด
กิจกรรมคาร์มีอบพบว่าทางกลุ่มลำพูนปลดแอกนั้นมักจะเลือกใช้รูปแบบของการสื่อสารผ่านการถ่ายทอดสดระหว่าง
การจัดกิจกรรมควบคู่ไปกับการโพสต์ข้อความบนพื้นที่เฟซบุ๊กในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งของกลุ่มเคลื่อนไหวทาง
สังคมนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มเคลื่อนไหวอย่างกลุ่มลำพูนปลดแอกนั้นได้มีการใช้การถ่ายทอดสดระหว่างการจัดกิจกรรม
บนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่ม โดยในการถ่ายทอดสดของกลุ่มลำพูนปลดแอกนั้นมักจะเป็นการถ่ายทอดสดระหว่างการขับ
รถจักรยานยนต์และรถยนต์ โดยทำการบีบแตรไปตามเส้นทางและชักชวนผู้คนมาร่วมกิจกรรมคาร์มีอบ และได้มีข้อ
เรียกร้องให้พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชานั้นให้พ้นจากตำแหน่งจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ทั้งนี้ไม่ปรากฏว่ามีผู้ปราศรัย
หรือแกนนำแต่อย่างใดแต่ทว่าเป็นลักษณะของการถ่ายทอดสดแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมว่ามีลักษณะ
ของการจัดกิจกรรมคาร์มีอบอย่างไร โดยการถ่ายทอดสดดังกล่าวนี้มีผู้เข้าชมมากกว่า 1 แสนครั้ง และมียอด
กดไลค์มากกว่า 3,800 คนแสดงให้เห็นว่าในกิจกรรมคาร์มีอบดังกล่าวนี้มีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก
โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นบนการถ่ายทอดสดที่มียอดแสดงความคิดเห็นมากกว่า 2,221 ความคิดเห็น โดย
ส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยในการดำเนินกิจกรรมคาร์มีอบ โดยมีการแสดงความคิดเห็นว่า
“ขอให้ประชาชนชนะ” “ประยุทธ์ออกไป” เป็นต้น

กลุ่ม Chiangrai No เผด็จการ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเคลื่อนไหวนั้นไม่ได้มุ่งเน้นไปยังการ
เชิญชวนมากเท่าใดนักโดยส่วนใหญ่บนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มนั้นอยู่ในลักษณะของการประกาศวันเวลาและสถานที่
ในการจัดกิจกรรมคาร์มีอบและมุ่งเน้นไปยังการนำเสนอผ่านสื่อวิดีโอและการถ่ายทอดสดระหว่างการจัดกิจกรรม อีก
ทั้งการใช้แฮทแท็กในการจัดกิจกรรมพบว่ามีการใช้แฮทแท็กที่หลากหลายมาก อาทิเช่น #Chiangrainoเผด็จการ
#carmobเชียงใหม่ #Carmobchiangrai #ChiangraixCarmob นอกจากนี้ทางกลุ่มเคลื่อนไหวเองก็ได้ใช้วิดีโอเหล่านี้ที่มี
การบันทึกเอาไว้ล่วงหน้าโดยได้ใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมาใช้ในการเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมคาร์มีอบ โดยเนื้อหาในวิดีโอ
นั้นเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันออกมาขับไล่รัฐบาล เนื่องจากการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาลใน
การจัดการแก้ไขปัญหาโควิดที่ล่าช้าจนก่อให้เกิดผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากทำรัฐบาลนั้นจำเป็นต้องลาออกเพื่อ
แสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาดังกล่าวและให้มีการจัดท้าวักชีนที่เหมาะสมซึ่งทั้งสองโพสวิดีโอที่พบว่ามียอดผู้
เข้าชมรวมกันกว่า 15,000 คน นอกจากนี้ยังมีมีการถ่ายทอดสดระหว่างการจัดกิจกรรมคาร์มีอบซึ่งก็พบว่ามีผู้สนใจ
เข้าร่วมร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก

กลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตย ในการใช้เฟซบุ๊กในการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมคาร์
มีอบของกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยนั้นพบว่ามีการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมคาร์มีอบเพียง 7
โพสเท่านั้น โดยสามารถแบ่งออกเป็นสื่อวิดีโอที่สร้างขึ้นมาเองและการถ่ายทอดสดทั้งหมด 4 โพส ข้อความและ
รูปภาพ 3 โพสซึ่งหากเปรียบเทียบกับกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นนั้นพบว่าทางกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยนั้นไม่ได้
มีการนำเสนอบนพื้นที่โซเชียลมีเดียมากเท่ากับอีก 3 กลุ่มมากเท่าใดนัก ทั้งนี้ทางกลุ่มยังได้มีการใช้แฮทแท็กในการ

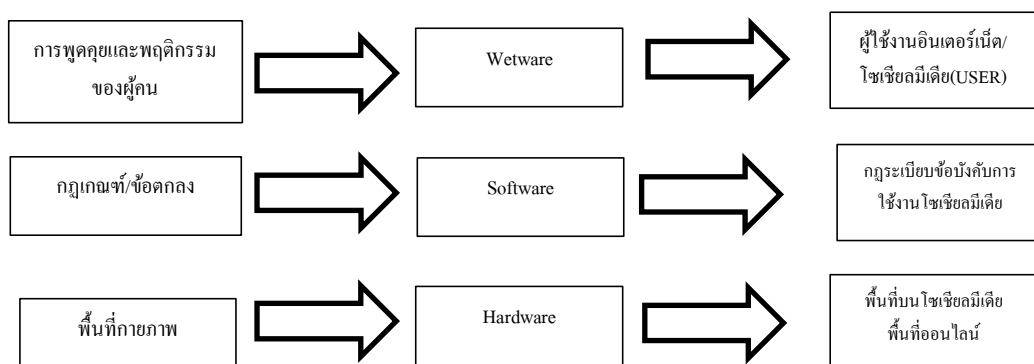

กระจายข้อความคือ #เมืองแพร่แห่ไล่ประท้วง โดยทั้งนี้ส่วนใหญ่ในการสื่อสารบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มนั้นจะมีลักษณะที่มุ่งเน้นไปยังการแชร์ข้อความจากสื่อต่างๆและการนำเสนอผ่านการถ่ายทอดสดเป็นหลัก

4.2 เพื่อศึกษาการสร้างพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564 บนเฟซบุ๊ก

ในประเด็นเรื่องการสร้างพื้นที่ทางการเมือง (Political Realm) งานเขียนของ เทเรเวอร์ สมิธ อย่าง Politicizing Digital Space (2017) ได้อธิบายถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ระบุตัวตนในการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งใช้สื่อโซเชียลมีเดียอย่างเฟซบุ๊กในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว โดยเฉพาะโซเชียลมีเดียได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากโดยเฉพาะเฟซบุ๊กอันเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้ทุกคนนั้นสามารถพกมือถือซึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ตได้ซึ่งกลายเป็นว่ากระบวนการทางการเมืองนั้นสามารถเกิดขึ้นได้บนโลกออนไลน์ (Trevor Garrison Smith, 2017)

ในกรณีของกิจกรรมคาร์ม็อบที่เกิดขึ้นในภาคเหนือเองก็เป็นกระบวนการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นบนพื้นที่ทางกายภาพอย่างบนท้องถนนและพื้นที่ออนไลน์บนโซเชียลมีเดียอย่างเฟซบุ๊กโดยเป็นพื้นที่สาธารณะที่แต่ละกลุ่มเคลื่อนไหวต่างก็มีการสร้างเพจเพื่อมีการเคลื่อนไหวในเรื่องของการเมืองเป็นการเฉพาะของตน ซึ่งภายใต้พื้นที่เพจนั่นก็เป็นพื้นที่ที่กลุ่มเคลื่อนไหวสามารถโพสต์ข้อความใดๆก็ได้บนเพจ และผู้ใช้งานต่างก็สามารถเข้าไปแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นได้ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นเชิงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าวก็ตาม ซึ่งเป็นไปตามคำอธิบายของเทเรเวอร์ สมิธ ว่าพื้นที่ทางการเมือง (Political realm) นั้นสามารถแยกพื้นที่ทางการเมืองออกเป็น โครงสร้างสามชั้นทางการเมือง (Three Structures of Political Realm) โดยพื้นที่ดังกล่าวนี้จะต้องประกอบไปด้วยผู้คน กฎเกณฑ์และพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมดังตารางที่ 1

รูปที่ 1 ภาพแสดงความสัมพันธ์สามชั้นของกระบวนการสร้างพื้นที่ทางการเมืองกับการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นบนโลกออนไลน์

จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบในพื้นที่ภาคเหนือนั้นมีลักษณะไปยังเชิงการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมา โดยการสร้างพื้นที่ทางการเมืองบนพื้นที่โซเชียลมีเดียผ่านการสร้างโพสต์ข้อความ หรือการถ่ายทอดสด โดยให้ผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียเหล่านั้นสามารถแชร์และแสดงความคิดเห็นบน

ข้อความดังกล่าวได้ อีกทั้งการถ่ายทอดสดนั้นเป็นลักษณะของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาสองที่พร้อมๆกัน อันได้แก่พื้นที่ออฟไลน์บนท้องถนนที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองและบนพื้นที่ออนไลน์ของการถ่ายทอดสดบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวที่จัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ โดยสามารถให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเฝ้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็นได้ จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยทางการเมืองบนการถ่ายทอดสดระหว่างการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ นั้น พบว่านอกจากจะมีการพูดคุยแสดงข้อความในเชิงเห็นด้วยกับการทำกิจกรรมดังกล่าวแล้วยังพบว่าการแสดงความคิดเห็นในเชิงไม่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบ ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นในแง่เสียดสีผู้ทำกิจกรรมทำให้ระหว่างการถ่ายทอดสดของการทำกิจกรรมคาร์ม็อบนั้นมักจะปรากฏการพูดคุยโต้ตอบระหว่างกลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นบนการถ่ายทอดสดดังกล่าว โดยกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการทำกิจกรรมโดยส่วนใหญ่พบว่ามักเข้าไปโต้ตอบกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการทำกิจกรรมดังกล่าว

ดังนั้นแล้วหากนำกรอบสามชั้นของกระบวนการสร้างพื้นที่ทางการเมืองเข้ามาเปรียบเทียบกับทั้งในพื้นที่ออฟไลน์และพื้นที่ออนไลน์นั้น จะพบว่า พื้นที่ออฟไลน์นั้นมีความสอดคล้องกับกระบวนการดังกล่าวอันประกอบไปด้วย มีการรวมตัวกันของความร่วมมือกิจกรรมทางการเมือง มีการระบุกฎเกณฑ์ว่าจะดำเนินกิจกรรมไปในลักษณะใดบ้างและสุดท้าย มีสถานที่ซึ่งก็คือนท้องถนนนี้เอง ซึ่งเป็นลักษณะของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ บนพื้นที่ออนไลน์นั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับกรอบสามชั้นของกระบวนการสร้างพื้นที่ทางการเมืองเช่นกัน โดยพื้นที่ออนไลน์เช่นบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวนั้นในประเด็นเรื่องของผู้คนนั้นก็มีการรวมตัวกันระหว่าง ยูสเซอร์ (User) ผู้ใช้งานบนเฟซบุ๊กเอง ส่วนประเด็นเรื่องของกฎเกณฑ์บนโลกออนไลน์นั้นสามารถจำแนกออกเป็นได้สองเรื่อง คือ กฎเกณฑ์การใช้งานของเฟซบุ๊ก และกฎเกณฑ์การดำเนินกิจกรรมร่วมกันบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหว ซึ่งบนกฎเกณฑ์บนเฟซบุ๊กแน่นอนว่าต้องมีกฎเกณฑ์และข้อตกลงกับยูสเซอร์ เพื่อให้ยูสเซอร์นั้นสามารถเข้าใช้งานแพลตฟอร์มดังกล่าวได้ ซึ่งส่วนใหญ่เนื้อหาของนั้นจะเป็นเรื่องของ การไม่เผยแพร่การใช้ความรุนแรงหรือเผยแพร่ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ ในขณะที่กฎเกณฑ์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มเคลื่อนไหว พบว่าไม่ได้มีการตั้งกฎเกณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในขณะที่ประเด็นเรื่องของสถานที่นั้น พื้นที่บนเฟซบุ๊กนั้นก็สามารถกลายเป็นพื้นที่การแสดงออกทางความคิดเห็น ซึ่งสามารถเป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถร่วมทำกิจกรรมบนเฟซบุ๊กได้ ซึ่งทำให้ออกจากพื้นที่ออฟไลน์แล้วนั้น พื้นที่ทางการเมืองสามารถสร้างขึ้นมาได้บนพื้นที่ออนไลน์อีกด้วย

4.3 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดียจากการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ติดตามของแต่ละเพจกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อช่วยในการอธิบายว่า พื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดียภายหลังการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบว่ามีลักษณะอย่างไร โดยพิจารณาถึงคุณลักษณะ 4 ประการ อันประกอบไปด้วย

ประเด็นเรื่องของพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็น พื้นที่สามชั้น (Three Layers of Political Realm) ประเด็นเรื่องของการเปิดเผยตัวตน ประเด็นเรื่องของการมีส่วนร่วม ประเด็นเรื่องของความขัดแย้ง โดยประเด็นทั้ง 4 ประเด็นนี้นั้นจะช่วยอธิบายถึงการทำงานของกระบวนการทางการเมืองบนโลกออนไลน์อันประกอบไปด้วย การสร้าง

พื้นที่ทางการเมืองนั้น สามารถสร้างขึ้นมาได้ผ่านการให้ผู้คนเข้ามายังพื้นที่ดังกล่าว โดยผู้ที่เข้ามาพื้นที่ดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เผยแพร่ตนหรือสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ไม่ว่าจะเป็นการใช้นามแฝงหรือการใช้ชื่อจริงซึ่งกลุ่มคนดังกล่าว นั้นจะมีลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การทำกิจกรรม ซึ่ง ภายใต้กิจกรรมดังกล่าวนี้เองต่างก็ถูกขับเคลื่อนโดยปัจจัยในเรื่องของความขัดแย้งเช่นความไม่ลงรอยในการแสดงความคิดเห็นเป็นต้น โดยถึงแม้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวนี้ทั้ง เทรเวอร์ สมิธ ได้อธิบายว่าเป็นการแสดงออกเพียงชั่วคราวเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันนั้นก็มองว่าประเด็นดังกล่าวนี้อาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งโดยความขัดแย้ง ดังกล่าวนั้นจะนำไปสู่การทำลายบรรยากาศของการพูดคุยทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ (Trevor Garrison Smith, 2017)

ดังนั้นจากการศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบน โซเชียลมีเดียจากการดำเนินการ เคลื่อนไหวทางสังคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อสมาชิกเพจของกลุ่มเคลื่อนไหวนั้นพบว่าในประเด็นดังกล่าวมี ลักษณะของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นตามทัศนะของ เทรเวอร์ สมิธ แต่ทว่าพื้นที่ทางการเมืองดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะการรวมตัวกันของปัจเจกชนบนพื้นที่ออนไลน์ซึ่งนำไปสู่การพูดคุยกันทางการเมืองซึ่งถือได้ว่ามีลักษณะ ของการสร้างบรรยากาศและพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมาบนเฟซบุ๊กดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดอันเนื่องจากการเข้ามามีส่วน ร่วมบนพื้นที่เฟซบุ๊กนั้น โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนทางความระหว่ากันซึ่งเป็นไป ตามทัศนะของ เทรเวอร์ สมิธ อีกทั้งประเด็นเรื่องของการใช้นามแฝงเอง ซึ่งหากพิจารณาถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่ม เคลื่อนไหวเองก็มีลักษณะของการเคลื่อนไหวที่อาจสร้างผลกระทบต่อคนจำนวนมาก การใช้เพจเฟซบุ๊กเป็นศูนย์กลาง ในการสื่อสารและเคลื่อนไหวต่อกิจกรรมนั้นหากอธิบายตามทัศนะของ เทรเวอร์ สมิธ และเป็นลักษณะของการ พยายามสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการพูดคุยทางการเมืองโดยปิดบังตัวตน ซึ่งทำให้ปราศจากอคติในการแสดงความคิดเห็นบนเพจเฟซบุ๊ก อีกทั้งในเรื่องของประเด็นเรื่องความขัดแย้งเองนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นมองว่าการนำเสนอ ของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีลักษณะของการนำเสนอข้อมูลที่ไปในทิศทางเดียว ซึ่งมีลักษณะของการชี้นำ ซึ่งอาจนำไปสู่ปรากฏการณ์ห้องเสียงสะท้อน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้ติดตามและผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 การสื่อสารบนพื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564

จากการศึกษาการ โซเชียลมีเดียในการสื่อสารของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมบนพื้นที่เพจของกลุ่ม เคลื่อนไหวทางสังคมนั้น ประกอบด้วย 2 รูปแบบ อันประกอบไปด้วย

รูปแบบแรก การนำเสนอข้อมูลของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านรูปภาพและการโพสต์ข้อความ โดย กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นได้มีการนำเสนอข้อมูลถึงปัญหาการจัดการและบริหารงานของภาครัฐในการจัดการ ปัญหาด้านโควิด-19และการกระจายวัคซีน ซึ่งส่งผลทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้มีการ โปสเตอร์ภาพ และข้อความในการชักชวนให้ผู้ที่สนใจมาเข้าร่วมกิจกรรมและร่วมแสดงความคิดเห็น โดยกลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชน นั้นจะมีลักษณะของการ โพสต์ข้อความ แชรรูปภาพของลักษณะการดำเนินกิจกรรมรวมไปถึงการถ่ายทอดสดระหว่าง การดำเนินกิจกรรม กลุ่ม Chiangrai No เผด็จการ นั้นพบว่ามีการใช้วิดีโอของกลุ่มแกนนำนักศึกษาอย่างเช่น เพนกวิน และทนายอานนท์ เข้าร่วมร่วมเชิญชวนให้ผู้ที่มีความสนใจมาเข้าร่วมกิจกรรมคาร์ม็อบในขณะที่กลุ่มลำพูนปลดแอก

และกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยแพร่ นั้น จะมีการ โปสเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยรูปภาพและข้อความ

รูปแบบที่สองคือ การใช้การถ่ายทอดสดในการเผยแพร่ระหว่างการทำกิจกรรมบนเฟซบุ๊ก ในระยะเวลาของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบนั้นพบว่าทั้ง 4 กลุ่มเคลื่อนไหวนั้นมีการถ่ายทอดสดบนพื้นที่เฟซบุ๊กของตนซึ่งในการถ่ายทอดสดนั้นจะอยู่ในช่วงระหว่างของการดำเนินกิจกรรมคาร์ม็อบของกลุ่มเคลื่อนไหว ซึ่งในภายในการถ่ายทอดสดนั้นเองพบว่าทั้ง 4 กลุ่มต่างก็มีผู้เข้าร่วมรับชมพร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก โดยมีการ โปสแสดงความคิดเห็นรูปสามนิ้วเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจากทั้งสองรูปแบบดังกล่าวก็นำไปสู่การรวมตัวของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นที่โซเชียลมีเดียบนเฟซบุ๊กเป็นจำนวนมาก

6.2 การสร้างพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ. 2564 บนเฟซบุ๊ก

จากการศึกษาในเรื่องของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นบนเฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือพบว่ามีลักษณะของการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้น โดยพิจารณาจากโครงสร้างสามชั้นทางการเมืองของ เทเรเวอร์ สมิท ที่ได้ใช้อธิบายถึงคุณลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองนั้นจะต้องประกอบไปด้วย ผู้คนมาร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง การอยู่ภายใต้การตกลงร่วมกัน และมีพื้นที่สำหรับดำเนินกิจกรรม โดยประเด็นแรกนั้นพบว่าผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายูสเซอร์ (User) ที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกับกลุ่มเคลื่อนไหว ในประเด็นที่สองนั้นพบว่ากลุ่มเคลื่อนไหวนั้นได้มีการตกลงร่วมกันกับผู้ติดตามบนเพจเฟซบุ๊กถึงแนวทางการดำเนินกิจกรรมว่าจะดำเนินกิจกรรมไปในลักษณะใดซึ่งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในประเด็นที่สามพบว่าพื้นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมนั้นปรากฏขึ้นทั้งบนพื้นที่ออฟไลน์บนท้องถนน และบนพื้นที่ออนไลน์บนโพสข้อความสาธารณะของเพจกลุ่มเคลื่อนไหวและการถ่ายทอดสดบนเฟซบุ๊ก ระหว่างดำเนินกิจกรรม ซึ่งจากแนวคิดของเทเรเวอร์ สมิท ดังที่กล่าวมาทำให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบนั้นเป็นการสร้างพื้นที่ทางการเมืองขึ้นบนพื้นที่สาธารณะอย่างเฟซบุ๊กซึ่งทำให้พื้นที่ทางการเมืองนั้นไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถูกยึดติดอยู่กับบนพื้นที่ออฟไลน์เสมอไป

6.3 ลักษณะของพื้นที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดียจากการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ผู้ติดตามของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมที่จัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือ พ.ศ.2564 ซึ่งได้ใช้แนวคิดของเทเรเวอร์ สมิทเพื่ออธิบายถึงองค์ประกอบของพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย การสร้างพื้นที่ทางการเมือง การเผยตัวตน การมีส่วนร่วมและการสร้างความขัดแย้ง พบว่า การสร้างพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีลักษณะของการสร้างพื้นที่ทางการเมืองที่เปิดพื้นที่ให้ทุกคนสามารถมาร่วมแสดงความคิดเห็นและถกเถียงระหว่างกันได้แต่ทว่าพื้นที่ดังกล่าวนี้อาจไม่ใช่พื้นที่ของทุกคนอันเนื่องจากกลุ่มคนบางกลุ่มนั้นไม่สามารถเข้าถึงโซเชียลมีเดียได้อันเนื่องจากความไม่เข้าใจในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และขาดแคลนทุนทรัพย์ ในประเด็นเรื่องของการเผยตัวตนนั้นพบว่า การใช้นามแฝงในการเข้าพาดูคูปประเด็นทางการเมืองนั้นให้ความรู้สึกที่ปลอดภัยกว่าแต่ทว่า หากต้องการสร้างความน่าเชื่อถือก็ควรที่จะ ใช้ชื่อ-นามสกุลจริงเข้าร่วมร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

ในประเด็นเรื่องของการมีส่วนร่วมนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์มองว่าการมาแสดงความคิดเห็นการกดไลค์กดแชร์นั้น อาจเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็จริงแต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อมากเท่าไหร่นัก และการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ หากมีผู้เข้าร่วมจำนวนมากจะทำให้สามารถสร้างแรงกดดันได้แต่ทว่าไม่อาจควบคุมได้ แต่หากมีให้มีผู้เข้าร่วมจำนวนน้อยจะทำให้ควบคุมเนื้อหาของการทำงานได้ดียิ่งขึ้นแต่ทว่าอาจไม่สร้างแรงกดดันมากนัก และในเรื่องของความขัดแย้งพบว่า มีความขัดแย้งเกิดขึ้นซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนี้เกิดจากการใช้ถ้อยคำโจมตีระหว่างกันของสมาชิกผู้ใช้งานเฟซบุ๊กที่เห็นต่างระหว่างกัน ซึ่งไม่ได้เป็นการถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่เป็นการใช้คำด่าทอต่อผู้ที่เห็นต่าง ไปจากตนทำให้การกระทำดังกล่าวอาจเป็นการทำลายพื้นที่ทางการเมืองที่สร้างขึ้นมาได้

ข้อเสนอแนะ

จากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบภาคเหนือในกลุ่มเคลื่อนไหวได้ออกมาแสดงจุดยืนทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับการบริหารจัดการโควิดของรัฐและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ขึ้นมานั้นมาจากการเชิญชวนของนายสมบัด บุญงามอนงค์ในการจัดกิจกรรมคาร์ม็อบซึ่งทำให้มีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก นำไปสู่การเรียกร้องบนพื้นที่ออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กที่คนไทยนิยมใช้งานซึ่งทำให้ปรากฏการทำกิจกรรมทั้งบนท้องถนนและบนโลกของอินเทอร์เน็ต ทำให้สิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือการควบคุมประเด็นเรื่องของการพูดคุยบนพื้นที่โซเชียลมีเดียให้อยู่บนฐานของการพูดคุยกันด้วยเหตุผล หากบนพื้นที่ดังกล่าวไม่มีผู้ควบคุมแล้วจะส่งผลให้การทำกิจกรรมดังกล่าวนี้ อาจเต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้งานที่ไม่ได้เกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนแต่เป็นการด่าทอด้วยคำหยาบระหว่างกันทำให้พื้นที่เฟซบุ๊กของกลุ่มเคลื่อนไหวที่ประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากไม่อาจเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพูดคุยทางการเมืองอีกต่อไป และไม่อาจสร้างแรงผลักดันต่อรัฐบาลและสังคมได้

เอกสารอ้างอิง

มติชน. (29 มิถุนายน 2564). *บก.ลายจุด นัดจัด 'สมบัดก้าว' แฟลชม็อบยุคโควิด ขับชมทำเนียบ-บีบแตรไล่ประยุทธ์*.

เข้าถึงได้จาก มติชน: https://www.matichon.co.th/politics/news_2801155

รุ่งนภา ยรรยงเกษสุข. (2558). *แนนซี เพรเซอร์กับพื้นที่สาธารณะ. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์*

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2.

สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2561). *พลังของสื่อสังคมกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่.*

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 27 ฉบับที่ 53.

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล. (2563). *การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*

อัจฉรา ปิ่นธารานวงศ์. (2017). *สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์กับความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมือง. Journal of Communication Art.*

อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล. (2555). *การเมืองบนเฟซบุ๊ก :วัฒนธรรม-การเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทย พ.ศ.2553-2555. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะสังคมและมนุษยวิทยา, สาขามนุษยวิทยา.*

Luke Goode. (2005). *Jurgen Habermas Democracy and the public Sphere.* Pluto Press.

Manuel Castells. (2015). *Networks of outrage and hope : Social movement in the internet age*. Cambridge: Polity Press.

Trevor Garrison Smith. (2017). *Politicizing Digital Space* . London; University of Westminster Press.